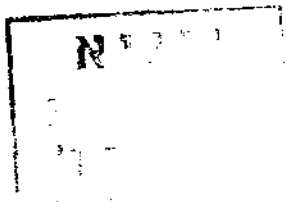

תקן סכמיה - ס' אהמק - 16-8

ע.א. 96/

בבית המשפט העליון

בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

- המערערים:**
1. אמנונים חברה לעבודות עפר בע"מ
  2. אמנון ויינברג
  3. שרה ויינברג
  4. אמנון בן-יהודה
  5. סוניה בן-יהודה
  6. רגינה סרווסר
  7. יעקב בן-יהודה
  8. שולמית בן-יהודה

כולם ע"י עוה"ד א. פינצ'וק מככר מלכי ישראל 9, תל-אביב 64163,
 טל' 03-5244603, פקס' 03-5239365.

המשיב: הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

ע"י עוה"ד ג. מולאור מרחוב ויסוצקי 16, תל-אביב 62338,
 טל' 03-6043355, פקס' 03-6043888.

הודעת ערעור

ניתנת בזה הודעת ערעור על חלק מהקביעות והממצאים שבית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט ש. פינקלמן) קבע ומצא בפסק דינו מיום 4.8.96, בתיקים אזרחיים מאוחדים 940/89 ו- 165/93 - הכל כמפורט וכמוסבר בנימוקי הערעור.

עותק מפסק הדין נשוא הערעור, שתצלומו מצ"ב, נתקבל אצל בא-כוח המערערת ביום 12.8.96.

נימוקי הערעור

1. טעה כב' השופט קמא במסקנה אליה הגיע בסעיפים 5 - 7 של פסק דינו לגבי טענת המערערים, כי המערערת הראשונה (להלן "המערערת הראשונה" או "החברה" או "אמנונים") היתה אצל הבנק המשיב במעמד של "לקוח מעדף".

לקוח מעדף

המובאות החשובות מהסעיפים האמורים של פסק דינו של ביה"מ קמא, שבהן מצוייה התייחסותו לנושא הנדון, הן אלה:

"אין מחלוקת בין הצדדים, כי יש והבנק מסיב עם לקוחות מסוימים, הזוכים לתנאי שדות טובים ומשופרים יותר מלקוחות "רגילים" . . . . קרוב לודאי שאמנונים זכתה ליחס מעדף מסויים מצד הבנק. ע/ה פולישוק מסכים שקיימת בהחלט סבירות גבוהה לכך . . . מעמדה הכללי של אמנונים בתחילת יחסיה עם הבנק היה רם ואיתן, ונדמה כי על עובדה זו אף הבנק אינו חלוק, ברם בהכרה כללית ליחס מעדף . . . לא סגי, לקוח הטוען כי הוא לקוח מעדף, צריך להוכיח ולפרט מה הובטח לו ובאיזה מישור . . . בהעדר תשתית להוכחת טיעון כזה עלולה התביעה להקלות ולזכויות יתר להידחות . . .

זאת ביחס לטענה כי הנחות והקלות הובטחו אך לא ניתנו, אך מה ביחס להנחות והקלות שניתנו תחילה ונשללו בהמשך היחסים . . . אין מחלוקת כי בפרקי זמן מסויימים אכן הטיב הבנק עם אמנונים, וחייב אותה ב"תוספת" מופחתת (1% ו-0.025% . . . ובעמלות מוקטנות של 1/32%) . . . ב"כ הנתבעים סבור כי במקרה כזה . . . עובר נטל ההוכחה על הבנק . . . סבורני כי הפרופוזיציה המשפטית (הנ"ל) שוללת את תנאי ההתקשרות היסודיים שבין לקוח ובנק. . . .

אם בתנאי ההתקשרות . . . לא נקבע כי הנחה מסוימת תקבל מעמד של קביעות . . . טבעי הוא שלשני הצדדים . . . הזכות לבחון את מצב ההתקשרות עם התפתחות הדברים . . . לבנק הזכות לשנות מפעם לפעם את תנאי החשבון . . . הבנק התייחס לחברה כאל לקוח מעדף ברמה שהיתה ראויה, לדעת הבנק וכל עוד הדבר היה ראוי מבחינתו . . . הדבר מקובל ולגיטימי. . . אשר על כן לא אוכל להעניק לנתבעים בפרק זה מעבר למה שהבנק העניק להם בפועל מפעם לפעם".

"תנאי השרות הטובים והמשופרים יותר" של לקוח מעדף מתבטאים, בין היתר, בשיעורי ריבית ועמלות נמוכים יותר, ומסגרות אשראי גדולות ונוחות יותר, ומשום כך טעמי הערעור שבפרק זה יפים גם לגבי הענינים האמורים. עם זאת אנו נתייחס, בהמשך, לנושא מסגרת האשראי ועמלות החליפין בנפרד.

"לקוח מעדף" - רקע עובדתי

2. להלן הרקע העובדתי לטענות הערעור בנושא זה:

א. אמנונים היתה בזמנים הרלבנטיים למשפט הנדון אחת החברות המובילות בארץ בעבודות עפר ותשתית. עד שנת 1975 היה הבנק שלה "הלוואה וחסכון", וכאשר מוסד זה חוסל באותה שנה, פנה מנהלו הראשון של סניף הבנק הבינלאומי בחדרה (מר דנה), שאותה עת הוקם, ובקש ממר יעקב בן-יהודה (אביו של אחד האמנונים, שהיה מעורה בניהולה של הלוואה וחסכון, ומכרו של מר דנה) להשפיע על בנו (וחברו אמנון ויינברג) שהחברה תעבור לעבוד עמו.

ב. בעקבות כך הוזמנו יעקב ואמנון בן-יהודה למר דנה, ובתצהירים ובעדויות שהשניים מסרו, הם העידו כי בפגישה שהתקיימה עמו הוא הבטיח לאמנונים, שאם היא תעבור לעבוד עם הבנק המשיב, היא תהנה ממעמד של לקוח מעדף ביותר, תקבל את כל האשראי שיהיה דרוש לה ("השמיים הם הגבול"), וכן שרות מיוחד, והנחות מפליגות בכל הנוגע לשיעורי הריבית, העמלות וכו', כדוגמת אלה להן זוכים הלקוחות הטובים ביותר. בהסתמך על ההצהרות וההבטחות האמורות הסכימה אמנונים להתקשר עם הבנק ולהעביר אליו את פעילותה.

ג. עוד העידו העדים מטעם אמנונים, כי כאשר מנהליה החליטו בשנת 1984 להתקשר עם בנק נוסף (ב.ל.ל.), ואצל הבנק (המשיב) התעורר חשד, שמא בעקבות כך תעביר החברה את מירב פעילותה לב.ל.ל., הוזמנו מנהליה לפגישה נוספת, ובה חזר הבנק על הבטחותיו הקודמות, ובקש שאמנונים תמשיך לקיים את עיקר פעילותה באמצעותו. בהסתמך על ההצהרות וההבטחות המחודשות, העבירה אמנונים לב.ל.ל. חלק לא משמעותי מפעילותה, ואת עיקר עסקיה המשיכה לקיים באמצעות הבנק.

ד. העדויות הראשיות של שני הצדדים בבית המשפט קמא הוגשו בתצהירים, ותגובתו הראשונית של הבנק לטענות בדבר ההבטחות שהובטחו לה היתה שלא היו דברים מעולם, שאמנונים מנסה להאחז בהבטחות של אדם (מר דנה) שבינתיים הלך לעולמו, שכל מה שהוסכם מצא את ביטויו בהסכם שהצדדים חתמו (ההסכם הדביטורי), ושאינן בבנק זכר בכתובים להבטחות הנטענות ע"י אמנונים.

ה. סמוך למועד בו הוחל בחקירת העדים מצאו מנהלי החברה את המכתב נ/38 בחתימת מר דנה, בו הוא מזמין את אמנונים לפגישה כדי לשוחח עמם על תנאי ההתקשרות עמה. חשיפתו של מכתב זה, שתוכנו ועצם משלוחו (ביחוד בצרוף כמה דאיות אחרות) תמכו בגירסת החברה, וטפחו על פני גירסת הבנק, שאין אצלו שום זכר בכתובים לפגישות עם מר דנה וכו', גרמה אצל הבנק ל"שינוי חזית", השינוי מצא את ביטויו הן בעדותו בחקירה הנגדית של עד הבנק, והן בסיכומיו וטיעונו של בא-כוחו. הוא נטש את הגירסה המקורית (של "לא היו דברים מעולם"), וכתב בסיכומו - בין היתר - כי:

"סביר שבעת פתיחת החשבון הובטח לאמנונים כי תזכה בהקלות מסוימות . . . אולם

לא משיעורי הריבית הנמוכים ביותר . . .".

וכן כי:

"סביר והגיוני יותר כי הובטחו לאמנונים הנחות והקלות מסוימות בהתחשב בסוג והיקף פעילותה, והנחות כאלה אכן הענקו לה בתקופות בהן פעילותה הצדיקו זאת, כגון הנחה בתופסת הסיכון, או הנחה . . . בעמלת החליפין . . ."

הוא רק הוסיף וטען שההבטחה לא היתה לשיעורי הריבית הנמוכים ביותר, ושלא הובטח לחברה שהיא תהנה מההקלות לאורך כל תקופת החשבון.

ו. ההקלות וההנחות שבמהלך השנים הבנק העניק לחברה בפועל בעמלת החליפין, במסגרת האשראי המאושר ובשיעורי הריבית ("התוספת") היו אלה:

א. בכל הנוגע לעמלת חליפין - היא שילמה בתחילת דרכה 1/16% ו- 1/32% (כאשר העמלה שנגבתה מלקוחות "רגילים" היתה 1/8%), ואולם בשלב מסוים הבנק הפסיק את מתן ההנחה מבלי שהודיע על כך לחברה, ומבלי שהיא היתה מודעת לדבר.

ב. בכל הנוגע לאשראי - היתה לה מסגרת של אשראי מאושר בסך של 4,500,000 ש"י (שבערכים ריאליים היתה אותה עת שווה ל- 70,000 דולר ארה"ב), ועוד מסגרת של 1,500,000 ש"י מסגרת של אשראי חריג (והיחס בין שתי המסגרות היה איפוא, 3 X 1). הבנק לא עדכן את המסגרת הנ"ל, חרף האינפלציה הדוהרת בשנים הרלבנטיות.

ג. המצב בכל הנוגע לשיעורי הריבית, "התוספת", משתקף בטבלאות הבאות

1. שיעורי התוספת הרגילה

שיעור התוספת	התקופה
2.5%	1.2.84 - 29.7.84
3.5%	30.7.84 ואילך

2. שיעורי הריבית שהענקו ע"י הבנק ל"לקוחות מעדפים"

אלה נעו בין 1% דרך 0.75% ו 0.5% וללקוחות הטובים ביותר עד כדי 0% (היינו "פריים" וללא כל תוספת).

3. השיעורים בהם חויבה אמנונים:

שיעורי התוספת	התקופה
1% במקום 2.5% - ו- 3.5%	עד 22.11.84
1.5% במקום 3.5%	13.12.86 - 22.11.84
0.025% במקום 3.5%	מיום 13.12.86

ריבית מקסימלית	החל מאוגוסט 1988
כנהוג בבנק לגבי	כאשר חשבון אמנונים
חשבונות קשה - גבייה	העבר לחשבונות "קשה - גבייה"

(ביה"מ קמא ביטל את ההעלאה בתוספת מ 1% ל- 1.5% וכן האריך את תקופת תחולתה של התוספת בשעור של 0.025%).

בכל הנוגע לשיעורי הריבית ועמלות החליפין זכתה איפוא, החברה בפרקי זמן מסוימים כמעט להנחה המירבית ("תוספת" של 0.025% במקום 3.5%, ועמלת חליפין של 1/32% במקום 1/8%).

3. בית המשפט קמא מתייחס לענין ההקלות (ראה בסעיף 5 של פסק דינו) בשני מצבים, האחד מה הדין כאשר הבנק הבטיח ללקוח הבטחות והקלות אך בפועל לא העניק אותן, והשני מה הדין כאשר הוא גם העניק אותן בפרקי זמן מסוימים, אך הפסיק להעניקן. כמצוטט בסעיף 1 לעיל ביה"מ קובע (ראה סעיף 5 (ב') לפסק הדין), "שקרוב לודאי שאמנונים זכתה ליחס מעדף מסויים . . ." ואפילו מוסיף כי . "מעמדה היה דם ואיתן . . .", אלא שהוא ממשיך ואומר:

"בהכרה כללית ליחס מעדף לא סגן, לקוח הסוען כי הוא לקוח מעדף צריך להוכיח ולפרט מה הובטח לו ובאיזה מישור . . . ובהעדר תשתית להוכחת סיעון כזה, עלולה התביעה להקלות ולזכויות יתר להידחות . . ."

ובהמשך (בסעיפים 5 (ג') ו- 5 (ד')) קובע ביה"מ קמא כי:

"אם בתנאי ההתקשרות היסודיים שבין לקוח לבנק . . . לא נקבע כי הנחה מסוימת תקבל מעמד של קביעות וללא שינוי . . . לבנק תעמוד הזכות לשנות מפעם לפעם את תנאי החשבון".

4. להשלמת הרקע העובדתי לדיון בנושא "הלקוח המעדף" מבוקש להוסיף, כי בהחלטתה של כב' השופטת גילאור מיום 1.9.91 בבקשת המערערים לרשות להתגונן, נאמר בענין זה (בעמ' 10 אמצע):

"יש יסוד לסענה כי החברה היתה במעמד של לקוח מעדף, וכי ניתנה למנהליה הבטחה שתהייה לקוח כזה".

גם לגבי עמלות החליפין ומסגרת האשראי המאושר אמרה כב' השופטת גילאור בהחלטתה (עמ' 17 לאחר הרישא) דברים ברוח הנ"ל. ראה בענין עמלות החליפין בסעיף 4.4 של החלטתה, ואילו בסעיף 4.6 נאמר בענין מסגרת האשראי המאושר:

" . . . חרף האינפלציה הדוהרת בשנת 1983 ולאחריה, המשיך הבנק לחייב את החברה בריבית חריגה על כל שקל מעל 4500 השקלים של האשראי המאושר . . . אף שמבחינה כלכלית אמיתית סכום זה הגיע בסוף שנת 1984 לקצת למעלה מ- 7000 דולר. החישוב

הנכון . . . צריך להיות בהעמדתו של אשראי מאושר בסך השווה ל- 70,000 דולר לאורך כל התקופה . . .”

ראוי לציין כי ההחלטה האמורה ניתנה לפני “שינוי החזית” מצד הבנק, כאשר בכל הנוגע להנחות ולהקלות להן טענה החברה תגובתו היתה “לא היו דברים מעולם”. השינוי במסקנות בין פסק הדין נשוא הערעור וההחלטה בבקשה לרשות להתגונן לא נבעו משינוי בראיות שבאו בפני שני השופטים המכובדים, אלא מהבדלי השקפה בכל הנוגע ליחסי בנק לקוח. נהפוך הדבר: כאמור היה זה דוקא בדיון בפני כב’ השופט פינקלמן, שהבנק הודה בפה מלא כי הבטחות והקלות מסוימות הובטחו לחברה בעת פחיתת החשבון.

“לקוח מעדף” - נימוקי הערעור

5. במסקנות אליהן הגיע כב’ השופט קמא הוא שגה מהטעמים והנימוקים הבאים:

א. **לאחר** שבא-כוח הבנק הודה בכך שבמעמד ההתקשרות הובטחו לחברה “הנחות והקלות מסוימות” (מבלי שהוא פירט את טיבן והקיפון), **ולאחר** שגם ביה”מ הסכים לכך שהבטחה כאמור ניתנה לחברה, ושבפרקי זמן מסוימים היא אף נהנתה מהנחות והקלות משמעותיות ביותר - לא היה מקום למסקנה כי הבנק היה רשאי להפסיק את מתן ההנחות וההקלות לפי שיקול דעתו והחלטתו שלו בלבד, ומבלי להודיע על כך לחברה מראש. גם אם עמדה לבנק הזכות לבטל הנחה והקלה שהוא הבטיח ונתן, הרי אם בקש לממש זכות זו, היה עליו להודיע על כך תחילה ומראש לחברה, דבר שאין מחלוקת על כך שלא נעשה.

ב. מסקנתו של ביה”מ קמא, שאם הבנק הבטיח ללקוח כי הוא ייחנה ממעמד של לקוח מעדף בכל הנוגע למסגרות האשראי, שיעורי הריבית והעמלות השונות, אך לא פירט במדויק את המסגרות וההקלות, ולא ציין אם הם יעמדו ללקוח דרך קבע, הוא (הבנק) חופשי לשלול בכל עת את ההקלות וההנחות שנתן, פירושה ומשמעותה האמתיים הם, שלהבטחה שניתנת ע”י הבנק במעמד ההתקשרות אין כל ערך, שכן הבנק חופשי לבטלה למוחרת היום בו היא ניתנה. דרך חשיבה זו מעניקה למעשה לבנק **הרשאה “חוקית”** להטעות - אם לא להוליך שולל ולרמות - את הלקוח בכל הנוגע למהות ההבטחה הניתנת לו.

ג. הטבות והנחות שהבנק העניק לחברה אינן ולא היו מעשה חסד, אלא חלק מתנאי ההתקשרות, ואין הוא יכול לשלול אותן לפי רצונו, מכל מקום לא בלי הודעה מתאימה מראש, כדי לאפשר לחברה לשקול בעוד מועד על המשך קשריה עם הבנק אל נוכח החלטתו הנ”ל.

ד. קביעתו של כב’ שהשופט קמא, כי אדם הטוען שהבנק הבטיח להעניק לו הקלות והנחות חייב לפרט את השיעורים שלהן, (“מה הובטח לו ובאיזה מישור”), והאם הן הובטחו לו למשך כל תקופת ההתקשרות או לפרק זמן מסוים וכו’, יפה ונכונה בדיון בבקשה לרשות להתגונן, ואין לה מקום במשפט גופו. ביחוד כאשר ישנה הודאה מצדו כי הובטחו “הנחות והקלות מסוימות”, ומההנחות וההקלות שבפרקי זמן מסוימים הוא העניק בפועל, ניתן ללמוד כיצד הוא עצמו פירש את הבטחתו, ואת “מה הובטח לו ובאיזה מישור”.

ה. במקרה הנדון היה בפני ביה"מ פירוס מספיק של היקף ההנחות וההקלות. לגבי היקף האשראי הבנק הבטיח לחברה את כל האשראי שיהיה דרוש לה ("השמים הם הגבול"), וכאשר היקף האשראי שהחברה נזקקה לו הגיע (בערכים ריאליים) ל- 70,000 דולר הוא סיפק לו אותו (במסגרת המאושרת). לגבי כל השרותים (כולל היקף האשראי) הובטח לה שהיא תינהג מהתנאים הטובים ביותר הניתנים ללקוחות מעדפים אחרים של הבנק, ותנאים אלה ניתנים לבדיקה והוכחה. זה פירוט מספיק לגבי "מה שהובטח ובאיזה מישור". זה בודאי פירוט מספיק, כאשר כאמור ניתן לראות איזה הנחות והקלות הבנק נתן הלכה למעשה.

ו. בנסיבות המקרה הנדון אין לקבל את טענות הבנק, כי להבטחות שניתנו לחברה היו שתי מגבלות: האחת, שהן לא יעמדו לה לאורך כל תקופת ניהול החשבון, והשנייה שהן לא כללו הבטחה למתן ההקלות המירביות שהיו מקובלות אצל הבנק. זאת מהנימוק הבא: כאמור בעדותו של העד מטעם הבנק הוכחה תחילה העובדה שהבטחה כנ"ל בכלל ניתנה, וכאשר בשלב מאוחר יותר באה ההודאה על כך, היא לא לוותה בפירוט כלשהו, או בעדות על קיומן של המגבלות האמורות. היה זה רק בסיכומים שב"כ הבנק טען (טען אך לא הוכיח) לקיומן. בנסיבות כאמור זו טענה בעלמא, שאין לה כל סימוכין בדאיות.

ז. בראייה נכונה של העובדות כפי שהוכחו במקרה הנוכחי, ולאור מימצאי בית המשפט קמא בנושא הלקוח המעדף, כולל לגבי ההקלות וההנחות שניתנו לחברה בפועל, לא היה מקום להבחנה שביה"מ קמא עשה בין שיעורי הריבית (נושא שבו הוא אמץ את עמדת וטענת החברה), לבין מסגרת האשראי ועמלות החליפין (שבהם הוא דחה את עמדתה).

מסגרת האשראי המאושר

6. מעבר להתייחסותו של ביה"מ קמא לנושא זה בדיון בטענת "הלקוח המעדף", הוא פירט את קביעותיו ושיקוליו, ואת המסקנה אליה הגיע בענין מסגרת האשראי המאושר, בסעיפים 13 - 21 של פסק דינו, ואלה, בתמצית, דבריו:

א. העד לוי מטעם הבנק הודה, כי היתה לחברה מסגרת אשראי מאושרת של 4.5 מיליון ש"י (ועוד 1.5 מיליון ש"י אשראי בריבית חריגה). (סעיף 14 לפסק הדין).

ב. החברה לא טרחה לבקש מהבנק שיעדכן את מסגרת האשראי המאושרת, והסתמכה על הבטחתו הכללית של מנכ"ל הסניף כי בענין האשראי "השמים הם הגבול", מבלי לציין "מהו גובה האשראי שהובטח" (סעיף 15 לפסק הדין).

ג. העד ויינזורף שעבד במשך 27 שנים בתפקידים בכירים אצל הבנק התובע (בין היתר בתור סגן מנהל כללי של הבנק) אמנם הסביר (סעיף 16 של פסק הדין) שהוא היה מעדכן את מסגרות האשראי של הלקוחות:

"מאחר ובעקבות האינפלציה הן נעשו כמעט סמליות בחלוף חדשים מספר . . . ויש

והעדכון נעשה אוטומטי גם ללקוחות שלא בקשו זאת . . .".

ואולם גם מדבריו של ריינדורף לא עולה כי "קיימת חובה לעשות כך",

ד. מכמה פסקי דין עולה כי "הקביעה אם לתת ללקוח אשראי ומה תהייה מסגרתו היא בשיקול דעת המלווה . . .". וכן כי "מסגרת האשראי היא ענין הנקבע בין הבנק ובין הלקוח . . . רוצה נותן . . . לא רוצה - לא נותן . . .".

המסקנה היא, לכן, כי במקרה דנן לא קמה חובה על הבנק לעדכן מיוזמתו את מסגרת האשראי, גם אם הנושא עלה בתכתובת ובדיונים הפנימיים בין הסניף להנהלה האיזורית והמרכזית . . . (.נספחים יד/2, יד/3, כו/1, כו/2 לתצהירו של לוי . . . בהם קיים סעיף המיועד להמלצות הסניף לשינויים במסגרת האשראי).

ה. עקרונות תום הלב והיושר מטילים אמנם על הבנק חובה לפעול בנקיון כפיים, בהגינות וללא ניצול מומחיותו וכו', ואולם אין בכל אלה כדי לכפות עליו חובה לעדכן מיוזמתו את מסגרת האשראי, אם היא הצטמקה בשל אינפלציה. פעולה כזו "תכרסם ברווחי הבנק" ואין לכך צידוק.

ו. גם אם נהג הבנק לקבל מהחברה חבילות של בקשות להלוואות חתומות על החלק (בלנקו), הוא לא הפך עצמו לאפוטרופוס על חשבונה, ו- "הא ההסדר שבין הלקוח לבין הבנק אשר יהא, עדיין ניצבים הם, זה מול זה, בשני צדי המתרט".

ז. בשום הזדמנות לא הוסכם עם החברה שמסגרת האשראי המאושרת תהא צמודה לשינויים בדולר או לעליות במדר.

7. לפני שנפרט את הנימוקים שבעטים מן הראוי לדחות את מסקנותיו האמורות של ביה"מ קמא נוסף פרטים אלה:

א. בעוד שבעת שהמסגרת המאושרת של 4.5 מיליון ש"י נקבעה, היא היתה כאמור שווה לכ- 70,000 דולר, הרי שהיא הצטמקה בשל האינפלציה ל- 7000 דולר.

ב. כאשר היא נקבעה, היחס בינה לבין מסגרת האשראי בריבית חריגה, היה כאמור 3 X 1, כלומר הקפו של האשראי המאושר (הזול) היה פי שלושה מהקף האשראי החריג (היקר), ואולם ביום 7.2.88 - התאריך שבו החליט הבנק להעביר את יתרת החוב בחח"ד לחשבון "קשה גבייה" - עמדה החובה החריגה על 877,164 ש"ח (סכום זה בשקלים ישנים הוא 877,164,000 ש"י) והיחס בינו לבין המסגרת המאושרת של 4,500,000 ש"י הפך ל- 1 X 195 (!), דהיינו האשראי היקר עלה 195 פעמים (!) על האשראי הזול, תגובת הבנק על כך היתה (בסיכומי בא כוחו) כי:

" בפועל אכן המליץ הסניף על שינויים במסגרת האשראי, אולם באופן של העמדת הלוואות נוספות ולא של הגדלת משיכת היתר, וזאת בהתאם לאופי פעילותה של אמנונים . . .".

ג. הבנק המשיך, איפוא, לתת לחברה את האשראים שהיא נזקקה להם, (גם כשהם הגיעו לכמעט פי שמונה מ-70,000 הדולר שהוזכרו לעיל), אלא שהוא עשה זאת "בשיטת הלוואות", שיטה שאפשרה לו לחייבה בשיעורי ריבית גדולים יותר אף מהריבית החריגה, (והתוצאה מכך היא שאפילו היחס הנ"ל של 1 X 195 איננו משקף במלואו את היקף ה"מהפך"). עם זאת ביה"מ קמא הגיע למסקנה, שמותר היה לבנק לנהוג כך, וכי אין ל"כרסם" ברווחיו, גם אם אלה מושגים בדרך הנ"ל, ולמרות העובדה (אליה נתיחס בהמשך), שביה"מ קיבל את גירסת המערערים, שהבנק נהג להחתיים את החברה על החלק על חבילות שלמות של בקשות למתן הלוואות, ולהשתמש בטפסים אלה "להענקתן" לחברה של הלוואות שהיא כלל לא ביקשה.

.8

א. המערערים טוענים, כי המסקנות אליהן הגיע ביה"מ קמא בנושא מסגרת האשראי המאושר, הינן מוטעות, בלתי צודקות ונוגדות את העקרונות שבית משפט נכבד זה קבע בשורה של פסקי דין, שחלקם אף צוטט ע"י כב' השופט קמא בפסק - דינו.

ב. אין לקבל מסקנה שלחברה לא הובטחה מסגרת אשראי ריאלית ומעודכנת של אשראי מאושר בתקופה (למשל) שבה הגדיל הבנק בצורה דרסטית את ההנחה ב"תוספת" (במקום "תוספת" של 1.5%, שגם היא ייצגה הנחה משמעותית, באה תוספת של 0.025% בלבד). שהרי אם לא כן, זה מוביל למצב אבסורדי: מצד אחד ניתנת לחברה ב"תוספת" הנחה יוצאת דופן, בעצם מקסימלית, ומצד שני היא איננה נהנית ממנה, כי מסגרת האשראי המאושר שלה הפכה לנומינלית וחסרת ערך, וכל האשראי שלה כפוף לשיעורי הריבית החריגה. אם נאמר כך, יוצא שבהפחתת התוספת התכוון הבנק "להרדים" את החברה, כדי שלא תהא מודעת למצב הדברים האמתי (שהיא משלמת ריבית חריגה על כל האשראי שלה).

ג. העובדה שהעד ריינזורף לא אמר כי קיימת חובה לעדכן את המסגרת, איננה רלבנטית ואיננה הדבר העיקרי שיש ללמוד לענייננו מעדותו. למרות העובדה שהוא בעל נסיון רב בעבודה בבנק, ושרת בתפקידים בכירים ביותר, לא הוא שאמור לקבוע אם מוטלת או לא מוטלת על הבנק חובה חוקית כזו או אחרת, והוא לא התייחס, ולא נתבקש להתייחס להיבט החוקי. מאידך עדותו רלבנטית, מאחר והוא אמר כי הוא נהג לעדכן את המסגרות, לא מפני שידע כי הבנק התחייב במפורש לעשות זאת (ומדובר בבנק שהוא המשיב בערעור זה), אלא מפני שראה כי בשל האינפלציה המסגרות הופכות לחסרות ערך, וסבר כי נסיבה זאת לכשעצמה מטילה על הבנק את חובת העדכון.

ד. נכון שמסגרת האשראי הוא ענין הנקבע בין הבנק לבין הלקוח . . . רוצה נותן . . . לא רוצה לא נותן . . . " ואולם זה נכון רק מלכתחילה, ואילו בדעבר הדבר תלוי בכך מה דובר ומה סוכס בין הבנק והלקוח בעת ההתקשרות. בפסקי הדין מהם נלקח הציטוט הנ"ל לא הוכיחו הלקוחות דשם - כפי שהדבר נעשה ע"י החברה במקרה הנוכחי - שהבנק הבטיח שבכל הנוגע לאשראי "השמים הם הגבול", והבנקים באותם מקרים לא הודו ש"הבטחות מסוימות" בכל הנוגע להיקף האשראי אכן ניתנו לחברה בעת ההתקשרות עמה.

ה. העובדה שבמקרה דנן נהג הבנק לקבל מהחברה חבילות חתומות בלנקו של בקשות למתן הלוואות, ותוך שימוש בטפסים אלה ל"העניק" לה הלוואות שהיא כלל לא ביקשה, מצביעה

על מידה גדולה של התערבות ושליטה בחשבונה. נסיבות אלה מגבירות ומגדילות גם את מידת האחריות והחובה המוטלות על הבנק, לפחות כדי לחייבו בעדכון מסגרת האשראי המאושר.

9. המערערים עותרים לבית משפט נכבד זה לקבל את הערעור בנושא הנ"ל ולהורות:

א. לערוך את ההתחשבות בין הבנק לבין החברה על סמך ההנחה שכל האשראים וההלוואות שהיא קבלה מהבנק ניתנו לה לפי שיעורי הריבית המוזכרים בסעיף 12 של פסק דינו של ביה"מ קמא.

ולחילופין:

ב. לערוך את ההתחשבות המחודשת הנ"ל בהנחה שאשראים והלוואות בהיקף של 70,000 דולר (בשקלים) ניתנו לפי "תוספת" מוקטנת שנקבעה ע"י כב' השופט קמא בסעיף 12 הנ"ל.

עמלות

10. בנושא זה דן ביה"מ קמא בסעיף 24 לפסק דינו, וקובע (בסעיף קטן ז') (לסעיף הנ"ל) כי:

"אמנונים לא הביאה ראיה להבטחה ספציפית . . . להנחה בעמלות חליפין . . . בהצהרת אמנון . . . יש משום הבטחה כללית ובכך לא סגי . . . היה על אמנונים להוכיח מה בדיוק הובטח לה . . ."

11. בסעיף 9 לתצהירו הנ"ל הזכיר אמנון את ההזמנה של מר דנה, ואמר שהיא נעשתה:

"במטרה לשכנע אותו "להעביר" את אמנונים אליו . . . והבטיח שהחברה תזכה לתנאים הטובים והנוחים ביותר מכל הבחינות, ריביות, עמלות . . . שרות . . . על סמך הבטחות והתחייבויות אלה הסכמנו . . . (הן) היו הבסיס האמיתי להתקשרות ביננו . . . ההבטחות וההצהרות חזרו . . . בהודמנויות נוספות . . . אחת כזאת היתה בקיץ 1984, כשהחלטנו לפתוח חשבון בב.ל.ל. . . זה עורר חששות בהנהלת הסניף ובהנהלה האיזורית שמא נעביר את עיקר פעילותנו . . ."

12. אביו של אמנון אשר את גירסתו של אמנון לגבי מה שהתרחש בפגישה, והוסיף כי בינו לבין דנה "נוצרה הכירות טובה" והוא הזמין אותו ואת אמנון אליו כי:

"היה מעוניין שלקוחות הלוואה וחסכון יעברו לסניף שלו . . . ביקש שאשפיע על אמנון . . . באנו אליו לשיחה . . . הוא חזר והצהיר שאמנונים תינה מהתנאים הכי טובים שלקוחות זוכים לגבי ריבית ולגבי כל הדברים האחרים."

13. בכל הנוגע לעמלות טוענים המערערים כי ביה"מ קמא שגה בקביעות ובמסקנות הבאות:

א. בכך שדחה את טענת החברה, כי בפעולות במט"ח אין לחייבה בעמלה העולה על 1/32%.

ב. בפירוש שהוא נתן ל"תוספת לחוזה הרברטורי - בגין הלוואות במטבע חוץ", שכן:

1. מסמך זה התייחס אך ורק להלוואות במטבע חוץ, ולא (כפי שביה"מ קמא סבר) גם להלוואות שקליות צמודות למטבע חוץ.
2. הוא היה בבחינת הסכם מסגרת בלבד, והיה זה מחובתו של הבנק לציין בעת מתן כל הלוואה במטבע חוץ, שהוא מתנה את מתן ההלוואה בתשלום עמלה, ולציין את שיעורה או את סכומה.

תוכניות חסכון

14. בנושא זה דן ביה"מ קמא בסעיף 26 של פסק דינו, והוא נוגע לתוכניות חסכון שהוצאו ע"י הבנק המשיב עצמו (ולא ע"י בנק אחר). ע"י מכירת תוכניות כאלה גייס הבנק סכומי כסף גדולים תוך התחייבות לשלם לקונים את סכומי התוכניות בצרוף הפירות בעתיד. הבנק היה מעונין למכור תוכניות, ונהג להטיל על הסניפים מכסות ולציין לשבח סניפים ומנהלי סניפים שהצטיינו בשיווק, ואלה נהגו ללחוץ על לקוחות לרכוש תוכניות, ואף הציעו להם לצורך זה מימון בחשבון החח"ד. בפסק דינו מציין כב' השופט קמא את העובדות והנסיבות הבאות:

א. העד המומחה, מר שוורץ, שבדק את חשבון הבנק, מצא שבכל התאריכים בהם נעשו תוכניות החסכון (תשע במספר) היתה החברה בחובה חריגה, וכי שש תוכניות מומנו ישירות ע"י הלוואות שמראש נלקחו מאותו חשבון למטרת רכישתן (סעיף 26 (א)). לא היה "קשר עסקי סביר" בין תוכניות החסכון, ופעולות החברה, והבנק לא רק שלא טען לקיומו של קשר כזה, אלא אף "נרשמה התבטאות הפוכה של ב"כ הבנק בשלב הבקשה לרשות להתגונן . . .".
להבנה טובה יותר נביא להלן את ההתבטאות האמורה:

" . . . לנושא תוכניות החסכון . . . . . אנו רואים שבשונה מפס"ד זיילר, שם נלקחה הלוואה ובחלק השתמשו לתוכניות חסכון . . . . . כאן הלוואה נלקחה ע"י מנהלי החברה ובעלי המניות מתוך חשבון החח"ד . . . . . אין כל הגיון שהחברה תיקח הלוואות, תעשה תוכניות חסכון, כאשר חשבון החח"ד שלה עומד במינוס. מתבקשת השאלה מדוע הם היו צריכים לקחת את תוכניות החסכון מחשבון החח"ד . . . ? למה לא לקחו את זה באופן פרטי? הרי יכלו לקחת באופן פרטי . . . . . השיקול הברור שעמד מאחורי זה היה ניצול לצורכי מס . . . . ."

ב. העד פולישוק, שכהן בזמנו בתור מנהל סניף הבנק בירושלים ובתפקידים בכירים אחרים, העיד כי "היה זה קשה מאוד, בעצם בלתי אפשרי, ללקוח לדחות פניות של מנהל סניף לרכישת תוכניות חסכון, וזאת מהחשש שהוא יפסיק או יצמצם את האשראי". (26 (א)).

ג. ביה"מ קמא דוחה את טענת הבנק שלא הוכח כי בסדור תכניות החסכון היתה מצדו התנייה של מתן שרות בשרות. הוא קובע כי גירסת החברה בנושא זה הינה מפורטת, ונמסרה תוך ציון שמות של מנהלים וסגני מנהלים שלחצו על החברה לרכוש תוכניות, ואילו מצד הבנק לא באה על כך שום עדות נגדית. הבנק לא טרח להביא אף פקיד מאלה ששמותיהם הוזכרו,

ולא אחרים שטיפלו בתוכניות חסכון, ויכלו להזים את הגירסה הנ"ל. (26 ד). ביה"מ גם קבל את גירסת המערערים (ראה עמ' 36 רישא של פסה"ד):

"כי הלחץ והכפייה נבעו ממצבו הקשה של חשבון החו"ד, אשר צבר חובה חריגה בת שמונה ספרות, ומצבה של אמנונים חייב שהבנק ימשיך לכבד שקים שלה בסכומים גבוהים. . . ובעיקרון גם כך יכולה להוצר התניית שרות בשרות."

ד. ביה"מ קמא דוחה גם את טענת הבנק שהיקף תוכניות החסכון הוא לאור הסכומים בהם מדובר במשפט זה, בבחינת "מעות קטנות", ומציין שלפי חישוב שהובא ע"י העד המומחה, שוורץ, שלא נסתר "מעות קטנות" אלה עלו לחברה בתוספת ריבית של -48,240,387 ש"י.

ה. כמו כן מציין ביה"מ קמא בעמ' 37 כי:

"בענייננו הוכח חוסר הכדאיות בעליל במידה שניתן היה להעריכה גם בפתיחת תוכניות החסכון"

ו. חרף הממצאים האמורים קבל ביה"מ קמא את עמדת המערערים רק לגבי **שלוש** מתוך תשע תוכניות החסכון, וטענתם היא כי בכך הוא שגה. בסעיף הבא (מס' 15) נתיחס לכל אחת מהתוכניות שלגביהן הוא דחה את עמדת המערערים.

15. שתי התוכניות ע"ס 288.27 ש"ח כ"א, שנפתחו ביום 26.10.83:

א. לאור הקביעות והממצאים של ביה"מ קמא, שחלקם הוזכר בסעיף הקודם, לא היה מקום לדחות את טענת המערערים לגבי התוכניות האמורות בנימוק שאלה היו תוכניות "המשך", שלגביהן שלח הבנק, לקראת מועד פדיון, הודעה (סטנדרטית), הכוללת את המשפט הבא:

"אם אינך מעוניין בהמשך החסכון . . . אנא סור . . . למתן הוראות אחרות . . ."

ומצד המערערים לא באו ראיות שהם נתנו לבנק "הוראות אחרות".

ב. עדותו של אמנון בן-יהודה (שלגביה אמר ביה"מ קמא כי "היא לא נסתרה") על הלחץ שהבנק הפעיל על החברה והמנהלים, כדי שירכשו תוכניות חסכון, התייחסה לכל התוכניות, כולל השתים האמורות.

ג. גירסת המערערים נתמכת גם ע"י העובדה האוביקטיבית שכאשר הוציא הבנק את תוכניות ה"המשך" הנ"ל עמד חשבון החח"ד שלה בחובה של למעלה מ- 11.5 מיליון ש"י (כאשר המסגרת המאושרת היתה, כזכור, 4.5 מיליון בלבד).

התוכניות מיום 30.6.82

ד. ביה"מ קמא לא כלל תוכניות אלה במסגרת התוכניות שנרכשו בשל לחץ בלתי הוגן מצד הבנק, מהטעם האחד והיחיד שבעת רכישת התוכניות החזיקה החברה (למשך מספר ימים) כספים במה שמכונה **תפס"ם**. טענת המערערים היא כי בכך טעה ביה"מ קמא, שכן הוכח שרכישת תפס"ם היתה פעולה מקובלת כאשר לחברה עסקית היו סכומי כסף שישמשו את מחזוריה השוטף, אך נשארו בידה מספר ימים (עד שהגיע המועד למשכם ולשלם בהם חוב שהגיע מבעל החשבון), וכדי לשמור במידת מה על ערך הכסף בשל האינפלציה (שהגיעה למאות אחוזים בשנה), נהגו כולם להחזיקם בצורה הנ"ל.

ה. כב' השופט גם שגה בכך שבחר להסתמך על העובדה שבעת רכישת התוכניות היתה בחשבון החח"ד יתרת זכות (לא גדולה וזמנית), והתעלם מכך שכלל האובליגו שלה, כולל הסכומים שהיא חבה אותה עת לבנק בחשבונות ההלוואות, היה בחובה ולא בזכות.

זוג תוכניות החסכון על 500,000 ש"י כ"א מיום 16.5.89

ו. ביה"מ קמא קבל את טענת המערערים (ראה בעמ' 41 (אמצע) של פסה"ד) לגבי התוכנית שהוצאה על שם בני הזוג בן-יהודה, אך דחה את טענתם לגבי התוכנית המקבילה שהוצאה באותו יום ועל אותו סכום לבני הזוג ויינברג.

ז. ביה"מ קמא שגה בכך שדחה את טענת האמורה של המערערים מהטעם שלגבי התוכנית של בני הזוג ויינברג לא הוגשו דפי החשבון.

16. ביה"מ קמא טעה בפירוש שנתן (בעמ' 39 סיפא, של פסה"ד) לדברים שנאמרו ע"י ב"כ הבנק בענין תוכניות החסכון בשלב הבקשה לרשות להתגונן. בעוד שדברים אלה כללו הודאה מלאה מצד הבנק כי תוכניות החסכון נרכשו כולן מחשבון החח"ד, ושבעת רכישתן החשבון היה בחובה חריגה, הסיק ביה"מ קמא כי היתה זו "אימרה . . . לא במסגרת קבילה, כי אם רק בבחינת סיעון משפטי להוכחת הרעיון בדבר היתרון המיסוי . . . ואין לראות בהם הודאה של בעל דין.

הערבים

17. טעה ביה"מ קמא בכך שלא קיבל את טענת הערבים, שערבותם לחברה היתה מוגבלת אך ורק לאשראי שהיא נזקקה וקיבלה לצורך עסקיה, ולא (למשל) לכספים שבהם נרכשו תוכניות חסכון עבור המנהלים באופן אישי.

18. טעה ביה"מ קמא (טעות קולמוס) בציינו בסעיף 27 (ג') לפסק דינו (ובכמה מקומות נוספים), כי ערבותם של יעקב ושולמית בן-יהודה (המערערים מס' 7 ו-8) הוגבלה ל- 39,600 ש"ח . ההגבלה היתה לסכום של 39,600 ל"י. (יצויין כי בנושא זה הוגשה לביה"מ קמא בקשה לתיקון הטעות).

התביעה הנגדית

19. בענין זה דן כב' השופט קמא בסעיף 29 של פסק הדין, ולהלן שיקוליו ונימוקיו במישור העקרוני (היינו מבלי להכנס לתביעות הספציפיות) לדחיית תביעת הנתבעים (המערערים) נגד הבנק (שתכונה להלן "התביעה הנגדית"):

א. המערערים טוענים, כי החברה קרסה והתמוטטה בגלל התנהגותו של הבנק, ובעקבות הפרתן על ידו של ההבטחות וההתחייבויות שנתן, ומשום שלמרות שבעת הגשת התביעה לא הגיעה לו מהחברה שום יתרת חוב, הוא הגיש נגדה תביעה על מיליון ש"ח (לשנת 1989). אשר על כן - כך ממשיך ביה"מ קמא - "גורלה של התביעה הנגדית תלוי בתוצאות התביעה העיקרית".

ב. בהמשך מציין ביה"מ קמא, שהוא אמנם "רשם לחובתו של הבנק את הפרקים הנוגעים להלוואות, לשיעורי הריבית, ובאופן חלקי גם הפרק הנוגע לתוכניות החסכון", ואף ציין כי "ההתנהגות ומעשי הבנק לא נמצאו ראויים לעמוד בסטנדרד של בנק סביר", ואולם - הוא ממשיך ואומר - שגם אם יירשמו לזכותה של החברה כל הסכומים "שיחסכו" כתוצאה מהמסקנות לגבי שלושת הפרקים האמורים, "עדיין יהיה מצוי חשבון החו"מ בחובה". ביה"מ מציין, כי הגיע למסקנה האמורה "מבלי שירד לשורשים של החישובים כי אם רק לסדרי הגודל שבהם", ומכאן שגם לאחר כל "החסכון" עמדה לבנק הזכות הלגיטימית לדרוש בבת אחת את כל יתרת החוב, ואם זו לא שולמה הוא היה רשאי "לסגור את הברז" ולהגיש את התביעה.

התביעה הנגדית - נימוקי הערעור

20. ביה"מ קמא טעה בהנחתו כי לאחר רישום הסכומים "הנחסכים" כתוצאה מקביעותיו לגבי שלושת הפרקים שבהם הוא קבל את טענות המערערים, עדיין נשארת יתרת חובה מהחברה לבנק. נהפוך הדבר, חישוב מחדש על פי הקביעות שהוא קבע מורה, כי בתאריך הגשת התביעה ע"י הבנק הגיעה לחברה יתרת זכות משמעותית, דבר זה לבדו שומט את הבסיס ממסקנת ביה"מ קמא לגבי התביעה הנגדית.

21. לאור ממצאיו של כב' השופט קמא לגבי שלושת הפרקים האמורים (ממצאים שאת מקצתם נפרט בסעיף הבא), שומה היה עליו לקבוע שהבנק הונה את החברה, ניצל באורח בלתי מרוסן את העדרות מנהליה, ועשה בחשבונה פעולות כדי לגרוף רווחים ככל שרק היה יכול. פעולות אלה לא זו בלבד שנגזו את המוסכם עמו, ואת החובות שבנק חב כלפי לקוח בדרך כלל, אלא שהן היו בלתי חוקיות בעליל, וספק את נותרו בתחום האזרחי.

22. ובאשר לממצאים שהזכרנו ברישא של הסעיף הקודם, נציין כי, מתוך הפרק בו דן ביה"מ קמא ב"הלוואות" (סעיף 22 לפסק דינו) עולות, בין השאר, העובדות הבאות:

א. הבנק החזיק כאמור, ביזו חבילות של בקשות לקבלת הלוואות שנחתמו ע"י מנהלי החברה על החלק, וניצל אותן כדי "להעניק" לחברה הלוואות ש"כלל לא נתבקשו".

- ג. ההלוואות הנ"ל היו לתקופות קצרות (פעמים של שבוע ימים בלבד), ואף ששיעורי הריבית שנרשמו בטפסי הבקשה נחזו על פניהם כפחותים מהריבית בה חוייב חשבון החח"ד, הרי בסופו של דבר גבה הבנק עליהן ריבית גבוהה הרבה יותר, שכן הוא נהג "לחדש" הלוואות אלה כל פעם בתום תקופותיהן, והריבית הצטברה והלכה ככדור שלג גם בשל הגידול שחל עם כל חידוש בסכום ההלוואה.
- ג. שתי הלוואות צמודות דולר גדולות (של למעלה משלוש מאות אלף דולר) "העניק" הבנק לחברה ביום 28.6.85, ערב פירות גדול בשקל הישראלי (שביה"מ קבע כי היה צפוי), והשתמש בכסף לכיסוי הלוואות שיקליות שזמני פרעונן כלל לא הגיעו. "תרגיל" זה הניב לבנק רווח של 70,000 דולר בשלושה ימים, והגדיל את חוב החברה בסכום הנ"ל (בשקלים) שהלכו וצברו ריבית חריגה (והניבו רווח נוסף לבנק).
- ד. גם לאחר שהפרשה הנ"ל נחשפה בעדויות החברה, המשיך הבנק בגירסתו (שכל ההלוואות, כולל השתיים האמורות, ניתנו לפי בקשותיה והוראותיה המפורשות), ולא זו בלבד, אלא שהוא אף העלה את הטענה המתממת, כי במתן הלוואות ערב הפירות חסכה החברה לא פחות מ- 137,000 דולר (!).
- ה. התנהגותו של הבנק בנושא ההלוואות משקפת שורה של מעשי הונאה. אם נוסיף לכך את העובדה שחשוב מחדש של חשבון החח"ד לפי ההוראות שבספק הדין נשוא הערעור, מוביל לתוצאה שהבנק חייב לחברה סכום ניכר, כי אז שומה עלינו לקבוע, שקריסת החברה והתמוטטותה אכן נגרמו ע"י הבנק, וכי הדבר ארע בנסיבות שהוא אחראי לאותה תוצאה.
23. כב' ביה"מ קמא טעה בהתייחסותו ובמסקנות אליהן הגיע בסעיף 29 לפסק דינו בכל הנוגע לנוקמים הספציפיים להם טענו המערערים, ובתוך כך הוא טעה בקביעותיו הבאות:
- א. שבנסיבות המקרה היה הבנק רשאי להפעיל את מישכון ושעבוד המקרקעים והנכסים האחרים (טרקטורים וציוד אחר) שהיו משועבדים וממושכנים לזכותו.
- ב. שאופן פעולתו והתנהגותו של הבנק במימוש הרכוש הממושכן ומכירתו היו תקינים, עלו בקנה אחד עם חובותיו כלפי הלקוח, ולא חרגו מהוראות החוק.
- ג. כי הטרקטור מסוג D-9-L וחמשת הטרקטורים מסוג DINAPAC C-A-25 והציוד הכבד האחר לא נמכרו ע"י הבנק במחירי הפסד, ולא תוך חוסר התחשבות באינטרסים של החברה ובמחירי מימוש פחותים במידה חריגה משווים האמיתי.
- ד. כי הבנק לא הפר את מערכת ההסכמים המשולשת עם חברת לסקו.

הוצאות המשפט

24. ביה"מ קמא שגה בכך שלא פסק למערערים 7 - 8 את מלוא ההוצאות, לאחר שגירסתם (כי ערבותם הוגבלה לסכום של 36,600 ל"י שהיו להם אותה עת בבנק) נתקבלה, וגירסת הבנק (שטען כי ערבותם לא היתה מוגבלת בסכום) הוכחה כשקרית.
25. ביה"מ קמא שגה בכך שלא פסק למערערים הוצאות, מכיוון שהניח - כאמור בטעות - שבחישוב מחדש עפ"י קביעותיו, עדיין יגיע לבנק מהחברה חוב כלשהו.

סיכום

26. מהטעמים והנימוקים שפורטו לעיל מבוקש בזה:
- א. **בכל הנוגע לתביעת הבנק - לקבל את עירעור המערערים בנושאים וענינים שפורטו לעיל, ולהורות לערוך את ההתחשבנות בין החברה לבנק עפ"י ההוראות שניתנו ע"י כב' השופט קמא בפרקים בהם נדונו על ידו שיעורי הריבית, תוכניות החסכון וההלוואות, וכן עפ"י כל הוראות נוספות שבית משפט נכבד זה יתן בפסק דינו בערעור הנוכחי.**
- ב. לקבל את התביעה הנגדית.
- ג. לחייב את הבנק לשלם לחברה את סכומי היתר שיתקבלו בעקבות ההתחשבנות המוזכרת בסעיף קטן א' לעיל, ואת הסכומים שיפסקו לזכותה עפ"י סעיף קטן ב' לעיל, כל אלה בצרוף הפרשי הצמדה וריבית.
- ד. לחייב את הבנק בהוצאות משפט ראויות בשתי הערכאות.

א. פינצ'וק, ער"ד
ב"כ המערערים